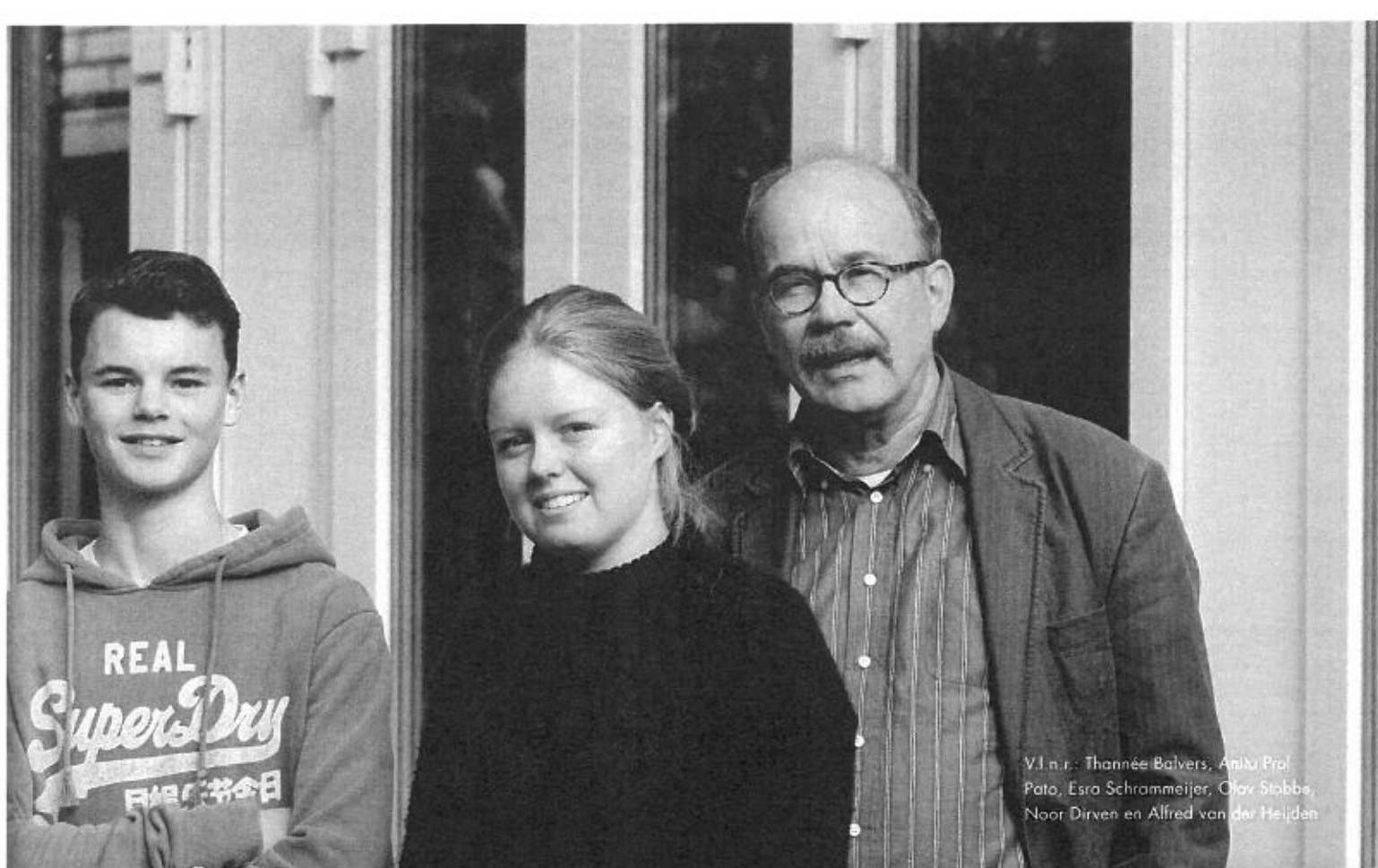

'HET ENTHOU IS TERUG O

Op het Laurens Lyceum in Rotterdam is twee jaar geleden een flexibel rooster ingevoerd dat differentiëren, maatwerk en een huiswerkvrije school mogelijk maakt. Docenten en leerlingen zijn enthousiast en sinds de invoering is het aantal nieuwe aanmeldingen enorm gestegen. "Ik hoop dat we nooit meer teruggaan naar het 45-minutenrooster."

Tekst: Maaïke Vos / Fotografie: Dirk Kreijkamp

V.l.n.r.: Thannée Balvers, Anika Prol Pato, Esra Schrammeijer, Olav Stobbe, Noor Dirven en Alfred van der Heijden

SIASME SCHOOL' ↙

Alfred van der Heijden is rector van het Laurens Lyceum, waar havo en vwo worden aangeboden, en medeverantwoordelijk voor de invoering van het flexrooster. Zo'n vijftien jaar geleden stond hij aan de wieg van de introductie van datzelfde rooster op de Roncalli Mavo, waar hij ook nog altijd directeur is. Het flexrooster was voortgekomen uit vele gesprekken over onderwijsvernieuwing tussen directie en docenten en werd een groot succes. "Ik geloof heilig in dit model", zegt Van der Heijden. "Het komt het onderwijs ten goede."

Vanwege zijn ervaring op de Roncalli Mavo werd Van der Heijden twee jaar geleden aangesteld als rector van het Laurens Lyceum, dat op dat moment te kampen had met teruglopende leerlingaantallen. Onder zijn leiding werd ook op deze middelbare school het flexrooster ingevoerd. En met succes: het aantal nieuwe brugklassers is gestegen van 65 in schooljaar 2014-2015 naar 90 vorig jaar en naar 202 dit jaar. "De invoering van het flexrooster is een compleet omslagpunt geweest. Het enthousiasme is weer terug op school", vertelt de rector.

HET FLEXROOSTER

Kern van het flexrooster is dat leerlingen drie reguliere vakken op een dag hebben. Die lessen duren 80 minuten en worden steeds gevolgd door een pauze. Ze hebben een vaste plek in het rooster. Daarnaast moeten de leerlingen per week vijf flexuren van 40 minuten volgen. Deze uren vinden 's ochtends voor de reguliere vakken of 's middags na deze vakken plaats. Leerlingen mogen zelf kiezen welke flexuren ze volgen. Er zijn verschillende flexuren waaruit leerlingen kunnen kiezen. Zo is er studiewerktijd (SWT), waarin huiswerk wordt gemaakt of in groepjes aan opdrachten wordt gewerkt. En vakstudiewerktijd (VST), waarin leerlingen over een vak extra uitleg krijgen van de vakdocent. Ook kunnen ze kiezen voor een stilte-uur, waarin in alle rust kan worden geleerd voor een toets. Eerste- en tweedeklassers hebben daarnaast dagelijks verplicht

een huiswerkuur (HWK). De mentor en vakdocenten spelen wel een rol in de keuze van de flexuren. Als zij zien dat een leerling moeite heeft met Nederlands, kunnen ze hem of haar verplicht naar het VST Nederlands sturen.

Het flexrooster is opgesteld vanuit het idee dat jongeren bereid zijn te leren, maar daarna ook graag iets leuks willen doen. Dat uit zich in de zogenoemde Expertklassen: vakoverstijgende projecten over sport, theater, dans en kunst. Leerlingen mogen een HWK laten vallen om een Expertklas naar keuze te volgen. Met een stempelsysteem wordt gecontroleerd of leerlingen naar vijf flexuren per week gaan.

Eerst had de school een 45-minutenrooster, waarbij een leerling soms wel acht vakken op een dag had. "Dat betekent voor een docent acht keer opstarten en acht keer je focus vinden", zegt Van der Heijden. "Bij het oude rooster bleef er niet zoveel tijd over omdat je toch altijd een paar minuten kwijt bent aan de les beginnen en afronden", vertelt Noor, een 17-jarige leerling uit atheneum 5. "Ook had je na de uitleg van de docent weinig tijd om zelf aan de slag te gaan", voegt Esra (14) uit 3 gymnasium toe.

'Je komt 's avonds thuis en je hebt nog energie. Dat is zo heerlijk'

Huiswerk

Een van de kernpunten van het flexrooster (zie kader) is dat leerlingen huiswerk beter op school kunnen maken dan thuis. "Op school heb je de professionele begeleiding van een docent die sturing en begeleiding kan geven als een leerling iets niet snapt", legt Van der Heijden uit. Dat waarderen de ouders, die zelf niet altijd in staat zijn te helpen bij het huiswerk. Bovendien houden leerlingen zo meer tijd over voor sport en hobby's na school. Atheneumbrugklasser Olav (12) beaamt dat. "Ik had op de basisschool eigenlijk meer huiswerk dan hier." Docenten en leerlingen van het Laurens Lyceum zijn het erover eens: het nieuwe rooster zorgt voor een verschil van dag en nacht. "In het begin was ik wel een beetje bang dat het heel lang zou zijn. 80 minuten, dat is gewoon een blokuur", zegt Noor. Maar nu is ze heel

tevreden, vooral omdat je zoveel kunt doen in een les. Olav was al vrij snel gewend aan de langere lessen en vindt het flexrooster heel overzichtelijk. "Als je zes of zeven vakken op een dag hebt, moet je steeds controleren of je wel al je boeken bij je hebt. Nu hoeft je minder spullen mee te nemen en kun je dus ook minder vergeten."

Docenten zijn erg te spreken over de werkdrukverlaging

Ook voor de docenten was het even wennen. "In eerste instantie dacht ik: zo, 80 minuten is wel lang", vertelt Thannée Balvers, docent geschiedenis en maatschappijleer. "Nu hoop ik van harte dat we nooit meer teruggaan naar het 45-minutenrooster." Vóór de invoering van het flexrooster gaf ze een klas twee keer per week les. De eerste les was voor de uitleg. De leerlingen gingen de les daarna aan de slag met opdrachten. "Maar dat werkt minder prettig, je moet dan toch weer even herhalen en opfrissen. Nu kun je die verdiepende opdrachten gelijk na je uitleg geven", zegt Balvers. Anita Prol Pato (54), docent Engels, maakte op haar vorige school kennis met het 90-minuten rooster. "Ik heb daar toen een half jaar mee gewerkt en dacht: nooit van mijn lang zal ze leven. Dus ik ben naar het Laurens gevluucht", vertelt ze lachend. Hier heeft ze gemerkt dat het 80-minutenrooster juist erg goed werkt. Dat komt ook omdat op die andere school heel frontaal werd lesgegeven. "Op deze school zijn we echt gaan nadenken over hoe we die 80 minuten konden invullen,

08.30 – 09.10

LES 1 SWT-uur

Tijdens deze uren is er tijd om al het werk af te maken of voor te bereiden.

09.15 – 10.35

10.55 – 12.15

12.45 – 14.05

LES 2-3-4 Regulier lesuur

Alle lessen zijn 80 minuten lang. Hierdoor is het een stuk rustiger op school (minder leswisselingen).

14.20 – 15.00

LES 5 HWK-, SWT- of VST-uur

Leerlingen in klas 1 en 2 hebben op dit uur een verplicht huiswerkuur. Hierdoor hebben de leerlingen thuis meer tijd voor hobbies of kunnen ze zich volledig richten op leerwerk. Start van een eXpert Programma. Heb je je opgegeven voor een eXpert Programma, dan volg je op die dag geen huiswerkuur.

15.00 – 15.40

LES 6 SWT- of VST-uur

VST staat voor vakstudie-werktijd. Tijdens dit steunuur staan er docenten klaar om met een specifiek vak te helpen. VST's kunnen ook op het eerste of vijfde uur plaats vinden voor leerlingen vanaf klas 3.

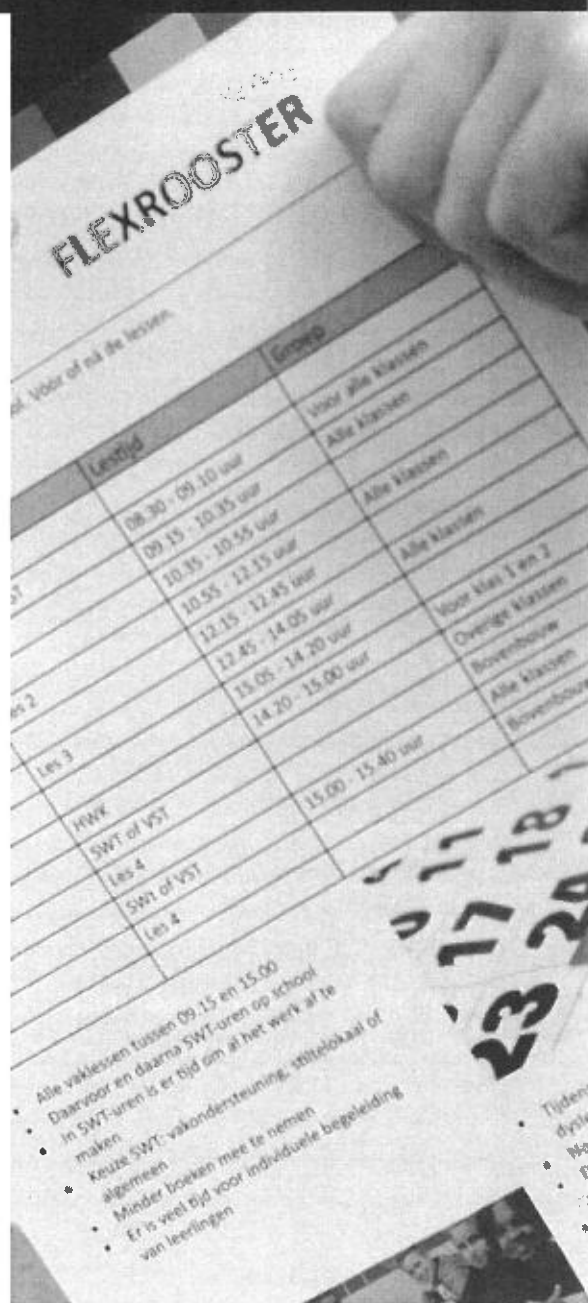
en het volledige lesuur grammatica uitleggen zat daar niet bij."

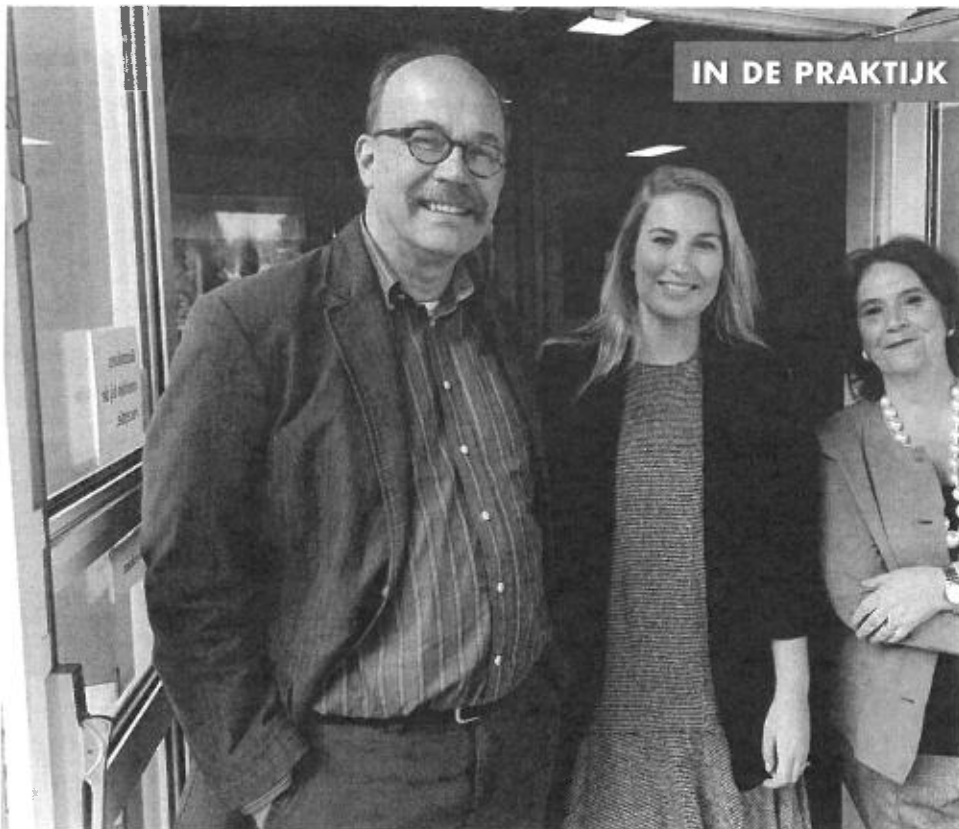
Verdieping

De langere lesuren geven de mogelijkheid dieper in te gaan op de stof. Docenten kunnen leerlingen bijvoorbeeld voorafgaand aan een toets nog even vragen laten stellen. Na het maken van de toets is er ruimte voor feedback, zodat lastige opgaven direct kunnen worden uitgelegd. Vroeger kon dat soms pas de week erna, nu past het allemaal in één lesuur. En in de bovenbouw kun je bijvoorbeeld een volledige luistertoets oefenen. "Dan is het heel fijn dat je zoveel tijd hebt, want de leerlingen moeten tijdens het examen ook die concentratie opbrengen", zegt Prol Pato.

Tijdens de lessen is het een stuk rustiger

Dankzij de flexuren kunnen docenten differentiëren en maatwerk aanbieden. Als een docent ziet dat een leerling een toets niet goed heeft gemaakt, kan hij die leerling terugvragen naar het vakstudiewerktijdsuur. "Dan kunnen ze samen uitvinden waar het fout is gegaan", zegt Van der Heijden. Docent Balvers vindt het prettig dat ze tijdens de studiewerktijd- en huiswerkuren kan zien hoe haar leerlingen aan hun huiswerk werken. "Dan kun je ook op dat niveau problemen constateren en die in de les aanpakken. Als je 45 minuten de tijd hebt om les te geven aan 25 leerlingen, heb je daar minder oog voor." Daarnaast zijn de docenten erg te spreken over de werkdrukverlaging. Die wordt onder meer bereikt

“Iedereen kan hier z’n ei kwijt. En dat kun je niet van ieder schoolsysteem zeggen”

doordat docenten nu niet acht keer op een dag een nieuwe les hoeven te starten. “Je komt ’s avonds thuis en je hebt nog energie. Dat is zo heerlijk”, zegt Prol Pato. Ook zorgt het flexrooster ervoor dat docenten tijd overhouden voor nakijkwerk en vergaderingen. Balvers bijvoorbeeld geeft iedere dag drie reguliere lessen en nog een huiswerkuur. “Dan ben ik van negen tot drie bezig en kan ik daarna nog nakijken of lessen voorbereiden. Bij het 45-minutenrooster was ik vaak later klaar”, legt ze uit. “Je neemt geen werk meer mee naar huis. Dat is zo’n verademing”, voegt Prol Pato toe.

Inspirerend

Door de ruimte die het rooster geeft, ontstaan er spontane vergaderingen tussen collega’s. “We bedenken dan nieuwe dingen, dat is zo inspirerend. En dat komt allemaal doordat je niet afgepeigerd bent”, zegt Prol Pato. Dat herkent leerling Noor ook. In haar eerste jaar volgde ze extra vakken als onderdeel van de zogenoemde topklas. Die werden altijd tijdens de laatste uren gegeven. “Dan had ik al acht lessen gehad en was ik soms pas om vijf uur klaar.” Bijna niet te doen, zegt ze. “Nu ben je nooit meer heel erg moe na school.”

Leraren en leerlingen roemen ook de rust die het flexrooster brengt. De tijd is voorbij dat klassen continu van het ene lokaal naar het andere lokaal moesten lopen.

Ook tijdens de lessen is het een stuk rustiger. “Je kunt nu eenmaal niet 80 minuten doorpraten, dus gaat iedereen gewoon aan het werk”, zegt Noor. De pauze na ieder lesuur geeft de docenten een rustmomentje en zorgt ervoor dat er niet direct een nieuwe klas voor de deur staat. En de leerlingen kunnen dan even bijkomen van het lange lesuur. “Ook in de les kun je die rustmomenten inbouwen”, zegt Balvers. “Dan ga je eerst een kwartier in stilte werken en daarna met z’n allen iets actiefs doen.” Bijkomend voordeel is dat leerlingen zich meer betrokken voelen bij de school sinds de invoering van het flexrooster. Dat komt doordat je de vijf verplichte studiewerktijden ook kunt invullen door bijvoorbeeld een masterclass te volgen of projecten binnen school op te zetten. “Vroeger werd je daar niet voor beloond. Leerlingen moesten het in hun eigen tijd doen en dachten dan al gauw: ik ga gewoon naar huis”, vertelt Noor. Nu krijgen leerlingen voor zo’n extra activiteit een stempel. Daardoor zijn onder meer een debatclub en een leerlingenraad opgezet. “Je bindt je leerlingen aan de school, je creëert een soort wij-gevoel. Al die projecten zorgen ervoor dat leerlingen trots zijn op de school”, zegt Prol Pato. Ze concludeert dat het flexrooster een systeem is dat voor iedere leerling werkt. “Ook als je ADHD hebt of dyslectisch bent. Iedereen kan hier z’n ei kwijt. En dat kun je niet van ieder schoolsysteem zeggen.” ■